

Sayı : B.21.0.İTG.0.10.01.00/610 - 455
Konu : Soru Önergesi (7/13976)

22/01/2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 24/12/2012 tarihli ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-99558 sayılı yazısı.

İlgide kayıtlı yazıları ekinde alınan, Bursa Milletvekili Sayın İsmet BÜYÜKATAMAN tarafından tevcih edilen 7/13976 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı hazırlanarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hayati YAZICI
Bakan

Ek: Soru önergesi (2 sayfa).

Bursa Milletvekili Sayın İsmet BÜYÜKATAMAN'ın (7/13976) Sayılı Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevaplar

1-3) 3 Şubat 2012 tarih ve 28193 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanan, 6273 sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5941 sayılı Çek Kanunu'nda yapılan düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

Yapılan değişiklik ile karşılıksız çek keşide etme eylemi, hürriyeti bağlayıcı ceza öngören suç olmaktan çıkarılmış; bu eylem yaptırım olarak sadece Cumhuriyet savcıları tarafından uygulanacak olan idari nitelikte bir tedbir olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı getirilmiştir.

Aynı zamanda Anayasanın 38 inci maddesinde “Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirmemesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.” hükmüne uygun olarak, karşılıksız çek keşide etme suçu için öngörülen adli para cezasının ödenmemesi sonucu uygulanan hapis cezasının önü kapatılmış ve ekonomik suça ekonomik yaptırım ilkesi tam anlamıyla güvence altına alınmıştır. Böylece, tacirin ticari hayatını ciddi şekilde sarsan, ticari hayatın sona ermesine neden olan ve borçlarını daha sonra ödeyebilme ihtimalini de ortadan kaldıran karşılıksız çek keşide etme suçunun yaptırımı olarak hükmedilen adli para cezasının ödenmemesi sonucunda verilen hürriyeti bağlayıcı ceza ortadan kaldırılmıştır.

Ancak, getirilen yeni düzenleme ile çekin ekonomik hayatta ifa ettiği görevde bir zafiyet yaşanmaması ve karşılıksız çek keşide etme eyleminin tamamen yaptırımsız kalmaması için idari nitelikte bir yaptırım öngörülmüştür. Buna göre;

- Karşılıksızdır işlemi yapılması üzerine hamil, Cumhuriyet savcısından çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar verilmesini talep edecektir.
- Bunun üzerine Cumhuriyet savcısı Kabahatler Kanunu hükümlerine göre, şu anda idari yaptırımlara karar verirken uygulanan usul çerçevesinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar verecektir.

Eski düzenlemeden farklı olarak, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı uygulanabilecek kişi çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi olarak düzenlenmiştir. Buna göre, bu yaptırımın tüzel kişiler hakkında da uygulanması mümkün hale getirilmiştir.

Eski düzenlemede hamilin cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı sahip olduğu başvurma hakları ibraz süresinin bitiminden itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrarken, yeni düzenleme ile bu süre üç yıla çıkarılmış ve çek alacaklılarına eskisinden daha uzun zaman dilimi içerisinde başvuru hakkı tanınarak alacağın tahsili bakımından eskisine oranla daha ayrıcalıklı hale gelmeleri sağlanmıştır.

Karşılıksız çıkan çek kayıtları, protestolu senetler ve ödenmemiş kredi kayıtlarıyla birlikte Merkez Bankası tarafından tutulmaktadır. Aynı kayıtlar daha detaylı olarak Kredi Kayıt Bürosu A.Ş. tarafından da tutulmaktadır.

Uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi açısından Merkez Bankasına ait www.tcmb.gov.tr adresinde herkesin erişimine açık tutulan bilgilere bakıldığında, Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yayımlanarak yürürlüğe girdiği 2012 yılı şubat-kasım ayları arasında bankalarca Merkez Bankası'na yapılan bildirimlere göre duyurusu yapılan karşılıksız çek sayısının 761.632 olduğu görülmektedir. 2011 yılı aynı döneminde bu sayı 490.102 adet olmuştur. Mevcut verilere göre 2011 ve 2012 yılları için şubat-kasım ayları arasında duyurusu yapılan karşılıksız çek sayısında 271.530 adetlik bir artış olmuştur. Bu artış %55,40'a tekabül etmektedir.

Ancak merkez bankası verilerinin incelenmesinden, zamanında ödenemeyen çeklerden geç de olsa ödemesi yapılanların sayısında geçmiş yıllara göre artış gösterdiği görülmektedir. Karşılıksızlık bildirimi yapıldıktan sonra ödenmiş olan çek sayısı da, bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,05'lik bir artışla, 322.102 olmuştur.

Ödemelerin zamanında yapılmasında, piyasadaki likidite durumu, yatırım harcamalarının büyüklüğü, tacirlerin ödeme öncelikleri, genel harcama eğilimi, tüketici tercihleri vs pek çok faktör rol oynamaktadır. 2011 ve 2012 yılları 11 aylık dönemlerinde protestolu senet sayıları ve bu senetlerin toplam tutarlarında da çeklere benzer bir durum yaşandığı görülmektedir. Protestolu senet sayısında 143.067 adet artış olurken senet tutarlarındaki artış 1.850.633.621 TL' dir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre senet sayılarındaki artışın oranı %17,12, senet tutarlarındaki artışın oranı ise %41,89 olarak gerçekleşmiştir.

Merkez Bankası ve Kredi Kayıt Bürosu'nun verdiği hizmetler piyasa ihtiyacı ve talepler doğrultusunda geliştirilmeye de devam etmektedir. Bu kapsamda çek kabul edeceklerin çek vereceklerin kredibilitelerini ölçmek için kullanabilecekleri Çek Raporu Sunum Sistemi hayata geçirilmektedir. Satışları karşılığı çek alanlar, bu sistem sayesinde keşidecinin geçmiş çek ödeme bilgilerini görebilecek ve çeki kabul edip etmeme kararını buna göre verebilecektir. Sistemin oturması ve bilgisayar ve cep telefonu üzerinden kullanılabilirliğinin yaygınlaşması ile karşılıksız çek oranlarının azalacağı değerlendirilmektedir